

SVs grønne samfunns- plan



Tid for handling

Av Kirsti Bergstø, partileder i SV

Vår tid krever kraftfull handling, og sjelden har så mye stått på spill. Det er nå vi må løse klima- og miljøkrisen og den store ulikhetskrisen. Det er nå vi skal avgjøre hvordan vår felles framtid skal se ut.

I etterkrigstiden måtte Norge bygges opp. Det krevde politikere med visjoner, men også med praktiske løsninger og konkrete planer. Nå må vi for alvor gå løs på oppgaven med å bygge Norge grønt. SV vil bygge det grønne samfunnet på en måte som tar vare på det vi er mest stolte av i Norge: fellesskap, rettferdighet og skaperkraft. Samtidig må vi bygge på

en annen måte denne gangen: Med mye større respekt for naturens tåleevne, i solidaritet med neste generasjoner og i solidaritet med land som har mindre enn oss. Vi er i gang, men mye gjenstår. Da trengs det kraften fra et parti som setter et grønt og rettferdig Norge på topp.

Derfor foreslår vi i SV nå fem nye mål for hvordan vi bygger Norge grønt:

1. Mindre olje – mer grønn industri
2. Vi skal gjøre Norge mer rettferdig på veien til nullutslippssamfunnet
3. Utslippsfri kraft skal gi nok energi til å bygge Norge grønt
4. Mer og bedre natur på grunn av klimaomstilling
5. Norge skal være fremst i verden mot et utslippsfritt transportsystem

Sammen skal vi løse klimakrisa, ta vare på naturen og jevne ut forskjellene i makt og rikdom. De med mye makt og rikdom bidrar mest til klimaendringene, mens de med lite bærer den tyngste børen når konsekvensene rammer. Det er på ingen måte rettferdig. Derfor er det et grunnleggende sosialistisk prosjekt å bekjempe klimaendringer og løse naturkrisa.

Norge har så langt gjort altfor lite for å bremse de farlige klimaendringene. Høye klimamål har vist seg å ikke være nok. Det haster med en grønn omstilling av norsk industri og arbeidsplasser, og kraftigere klimatiltak. Norge har et moralsk ansvar for å drive klimakampen framover, og sørge for at vi tar ansvar på hjemmebane.

Verden rundt oss omstiller seg i rekordfart, men Norge holder ikke følge.

Samfunnet vårt er fremdeles mer grått enn grønt. Norge har derfor også en sterk egeninteresse i å være tidlig ute med en ambisiøs satsing på grønn industri. Fortsetter vi som før har vi et dårlig utgangspunkt når verden virkelig snur seg mot de grønne løsningene.

Norge har forpliktet seg til å gjøre vår del av jobben i Parisavtalen. Det betyr at vi har fram til 2050 på å kvitte oss med de aller fleste utslipp av klimagasser. Om 25 år skal vi leve i et samfunn som ikke lenger slipper ut klimagasser. Det krever stor omstilling, men vil med riktig politikk også være et bedre samfunn for både mennesker og natur.

SV jobber for et sosialistisk nullutslippssamfunn. Det er et samfunn hvor vi har sluttet å drive rovdrift på vår egen natur og våre felles ressurser. Vi har skapt gode og trygge jobber

over hele landet. Næringslivet og kunnskapssektoren leverer løsninger som verden faktisk trenger. Vi har tilgang på ren strøm til en fornuftig pris. Vi lever gode liv, ikke primært motivert av økende forbruk. Vi lager det meste av maten vi trenger i Norge, og vi gjør det på en bærekraftig måte. Vi har byttet ut all fossil energi med fornybare energikilder, og vi eksporterer ikke lenger fossil energi til andre land. Vi kan reise fra sted til sted uten å bidra til store naturtap eller utslipp av klimagasser. Vi forvalter naturen og bruker teknologi på en måte som gjør at Norge ikke lenger øker konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren, men i stedet fanger opp klimagasser og dermed tar klimagasser ut av karbonkretsløpet. Gjennom det, gir vi rom for at fattigere land med dårligere forutsetninger, kan få noe mer tid til å gjøre jobben med å omstille seg. Vi bruker noe av oljeformuen



vår til å hjelpe andre land med å omstille seg. En mer rettferdig fordeling gjør at ingen lenger forsyner seg grovt av vårt felles karbonbudsjett gjennom et vanvittig ressursutnyttende luksusforbruk.

Alt dette er fullt mulig å oppnå, men det krever at vi prioriterer. Vi må kutte utslipp, ta vare på mer natur, bruke ressurser mer bærekraftig, bygge arbeidsplasser og dele godene. Vi skal vinne klimakampen på en måte som reduserer forskjellene i samfunnet, styrker velferden og gjør livet som arbeider bedre og mer organisert. Og alle deler av landet skal involveres. SVs grønne samfunnsprosjekt skal ha folkets støtte. SV skal vise lederskap og få folk med.

Uro og bekymringer skal ikke lamme oss, men vekke oss til handling. Klimaendringene venter ikke i kø mens andre farer truer. Vi må bygge nullutslippssamfunnet vårt i dag.

Venter vi blir det bare vanskeligere. Da må de som er unge i dag ta ansvar for en svært rask omstilling når 2050 nærmer seg. Det gir mye høyere risiko for arbeidsledighet, og vil innebære at arbeidstakerne går tapende ut. Derfor er det hverken ansvarlig eller rettferdig å utsette klimahandling. Ambisiøs klimapolitikk er ikke en kostnad, det er en investering i den framtiden vi vil ha.

Med et sterkt SV får vi dette til. Selv om mange sa det var umulig, fikk vi stanset regjeringens planer om å åpne for gruvedrift på havbunnen. Blir vi sterkere får vi til enda mer. Med vår politikk får vi alle med i det grønne og rettferdige samfunnet vi bygger sammen. Ingen skal falle utenfor det grønne samfunnsprosjektet. Både byer og bygder skal bli grønne. Folk i Norge skal få leve livene sine i tråd med naturens bæreevne og ikke lenger bidra til økende temperaturer og mer ekstremvær. Sammen skal vi bygge landet grønt.

Kirsti Bergstø



SV drar klimapolitikken i riktig retning

SV har i løpet av de siste fire årene sørget for viktige gjennomslag for naturen og klimaet vårt. Fra vår posisjon i Stortinget har vi satt fart på det rettferdige grønne skiftet og fått på plass betydelige klimakutt.

Det er fortsatt store utfordringer igjen for å få det tempoet og de tiltakene som trengs. Med et sterkere og større SV, vil naturen og miljøet få en sterke stemme på Stortinget og vi vil få en næringspolitikk for framtida.

SV har siden 2021:

Satt historiske begrensinger for olje og gass:

- stoppet åpning av nye områder for å lete etter olje (26. konsesjonsrunde)
- sørget for at det ikke blir leting etter olje i utvalgte sårbare områder innenfor iskanten

Vernet naturen:

- sikret at myr ikke skal brukes som jordbruksareal
- restaurert skog i Østmarka nasjonalpark
- sikret støtte til å bevare og øke bestanden av fjellrev
- sikret minst 10 prosent vern av kyst- og havområder innen 2030, og at det skal fremmes en plan for marine verneområder
- styrket havkartleggingsprosjektet MAREANO og Runde Miljøsenters
- sikret at det skal stilles strengere krav til gruvevirksomhet om tilbakefylling og økt ressursutnyttelse
- skjerpet målet for omdisponering av dyrka mark satt til maksimalt 2000 dekar pr år, og målet skal nås innen 2030
- gitt støtte til kommuners arbeid med klima- og naturmangfold

Satset på ny, grønn industri og redusert klimagassutslippene

- sørget for større og raskere kutt i utslippene av klimagasser
- økt co2-avgiften for oljeselskapene med 48 %
- fått på plass et ambisiøst støtteprogram for flytende havvind på 35 mrd. kroner, og sikret økt fokus på naturundersøkelser i havvindsatsingen
- sikret 5 milliarder til grønne industriprosjekter, og sikret at det skal legges frem tiltak for å bygge ny grønn industri i Norge.
- fått på plass et punktutslippsprogram på 2,5 mrd, som skal redusere utslippene til de største enkeltutslippene i Norge.
- det skal innføres et forbud mot fossil fyring i industrien
- et omstillingsutvalg for å bedre økonomiens omstillingsevne, industriell utvikling og næringslivets konkurransekraft, særlig i lys av at produksjonen av olje og gass på sikt vil avta.
- sikret at industrien, datasenter og nye virksomheter får krav om utnyttelse av overskuddsvarme.
- sikret at ferjer og offshorefartøy får krav om nullutslipp.
- satt et klimamål for å redusere utslipp fra det norske forbruket
- sikret satsing på energieffektivisering og klimakutt gjennom å styrke ENOVA med over fem milliarder kroner i løpet av perioden
- etablert BioNova, som er en stor satsing på bioøkonomi og klimatiltak for jordbruk-, skogbruk- og havbruksnæringene.
- sikret at arbeidstakere i industrien skal få kompetanse til å omstille seg gjennom et pilotprosjekt for kompetansereform i industrien
- fått opprettet nye støtteordninger for energieffektivisering for sameier og borettslag
- satt et nasjonalt mål om at strømforbruket i bygg skal reduseres med 10Twh innen 2030
- nådd målet om at alle nye personbiler som selges i 2025 skal være elbiler.

For fullstendig oversikt over SV gjennomslag fra 2021-2025 se:

www.sv.no/gjennomslag

Fem mål og veien til målene

SV vil bygge landet grønt. Norge ligger dessverre langt bak andre land på veien mot nullutslippssamfunnet. Vi må gjøre mer og vi må gjøre det raskere.

Vi må ta i bruk alle verktøy vi har til rådighet. Vi må vri skatter og avgifter, reguleringer og krav, subsidier og støtteordninger og statlige selskaper vekk fra det fossile og over til det grønne. Vi skal sikre arbeidstakerne gjennom den nødvendige omstillingen, og sørge for at økte kostnader ikke fører til økt ulikhet.

Morgendagens arbeidsplasser skal skapes gjennom å bygge videre på eksisterende næringsstruktur. Vi vil avkarbonisere og videreutvikle eksisterende industri for å

nå klimamål, styrke konkurransekraften og trygge arbeidsplasser. For å demme opp for konsekvensene av nedgangen i petroleumssektoren, må vi bygge en ny eksportrettet industri som er utslippsfri og produserer klimateknologi for fremtiden. Samtidig skal vi ikke bare stanse nedbygging av natur, vi skal senke ressursbruken og bedre tilstanden i norsk natur. Og dette prosjektet skal gjennomføres på en rettferdig måte.

Vi skal **kutte** for å sikre et nullutslippssamfunn

Vi skal **bygge** nye industrieventyr

Vi skal **dele** for en rettferdig omstilling

Fem mål for hvordan vi bygger Norge grønt:

1. Mindre olje – mer grønn industri
2. Vi skal gjøre Norge mer rettferdig på veien til nullutslippssamfunnet
3. Utslippsfri kraft skal gi nok energi til å bygge Norge grønt
4. Mer og bedre natur på grunn av klimaomstilling
5. Norge skal være fremst i verden mot et utslippsfritt transportsystem

1.

Mindre olje – mer grønn industri

Omstillingen av Norge går altfor sakte. Samtidig vet vi at kostnadene for klimaendringene vil bli enorme også for oss. SV mener derfor at vi må trappe ned olje- og gassutvinningen, samtidig som vi bygger opp de grønne næringene.

For å få en raskere omstilling må vi bruke fellesskapets muskler til å vri både statlig og privat kapital i en grønn retning. I dag går den private kapitalen i mye større grad til utvinning av olje og gass enn til

grønne næringer. Vi er på vei et helt annet sted enn resten av verden, hvor det nå investeres nær dobbelt så mye i ren energi som i fossil energi.

Også i fremtiden kommer Norge til å nyte godt av inntekter fra olje og gass, men olje- og gassaktiviteten i Norge skal og bør gå ned. Utvinning av fossil energi er hovedgrunnen til at vi har en klimakrise i dag.

Derfor må vi:

- trappe ned olje og gass ved å stanse leting og begrense utvinning
- gjennomføre en kraftfull opptrapping av grønne næringer
- iverksette en nasjonal omstillingsplan for oljevirkksomheten i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Norsk produksjon av olje og gass står i en særstilling når det kommer til hvordan Norge bidrar til klimaendringer. Norge er verdens tredje største eksportør av olje og gass, og utslippene fra forbrenning av olje og gass eksportert fra Norge er ti ganger større enn Norges territorielle utslipp, rundt 500 millioner tonn CO2 ekvivalenter i året.

Verdens klimaforskere er svært tydelige på at det er funnet mer fossil energi enn det er mulig å forbrenne hvis verden skal nå 1,5 gradersmålet på sikt. Det er i realiteten ikke rom for noe mer oljeleting noe sted i verden. Da er det ikke riktig at Norge bryter med klimaforskernes anbefalinger, og insisterer på å ha letepolitikk nesten uten begrensninger, særlig ettersom mye av de resterende olje og gassreservene ligger i sårbare naturområder i Arktis.

Staten må bidra til at en nedtrapping av olje og gass kombineres med en kraftfull opptrapping i grønn næringsutvikling. De grønne og de fossile interessene bruker de samme pengene, de samme hodene og den samme kraften. Det er derfor helt nødvendig å bygge ned det fossile samtidig som vi bygger opp det grønne. Dette vil sikre at Norge beholder sin konkurransekraft også i nullutslippssamfunnet. En økonomisk politikk som binder norsk næringsliv fast i en fossil fremtid er både klimafiendtlig og uansvarlig.

I dag er det innenfor olje og gass at staten fører den mest aktive næringspolitikken. Det er bred enighet om at staten og oljeselskapene gjennom petroleumsskatteregimet deler investeringsbyrden likt i nye prosjekter. Det er langt fra det som er tilfellet innenfor grønne sektorer.

Trappe ned olje og gass

Å trappe ned på olje og gass er det ansvarlige og rettferdige valget. Det er på tide å slutte å lete etter mer olje, og sette begrensninger for utvinning.

I en verden med eskalerende klimaendringer må all energi som verden bruker etter hvert bli utslippsfri. Det er ikke mulig å produsere olje og gass helt utslippsfritt, og skal vi gjøre all fossil energi som produseres i dag renest mulig, må det brukes store mengder fornybar energi for å få det til. Det gir lite mening. Fornybar energi må heller brukes direkte i størst mulig grad. Derfor hverken kan eller bør Norge fortsette å produsere det som er en del av problemet heller enn løsningen. Verden beveger seg i en retning som gjør at etterspørselen etter olje og gass vil gå ned. Alternativet er derfor ikke om vi skal fortsette med olje og gass for alltid, men hvordan og når nedtrappingen skal skje.

SV mener det er bedre for alle om omstillingen skjer over tid og på folk og naturens premisser. Å stanse oljeleting vil ikke innebære full stopp i oljeproduksjonen, men det vil gi et tydelig signal og forutsigbarhet om hvor vi er på vei. Fortsetter vi som nå, vil vi risikere en brå omstilling som vil være vanskelig for mange den dagen oljen tar slutt. Det er også viktig hva vi gjør i dag fordi tidlige utslippskutt har større effekt for å bremse klimaendringer enn senere utslippskutt. Derfor må vi begynne i dag.

Det er fullt mulig å gjøre noe med verden slik det er i dag. SV har fra en posisjon utenfra regjering sørget for at det er blitt satt viktige begrensninger på leting og sørget for økte avgifter på utslipp. Med et sterkere og større SV, kan vi få til store endringer som er på lag med verden og miljøet.

Til nå har vi tatt i bruk miljøavgifter for å få ned utslippene på norsk sokkel, men oljeselskapene betaler fremdeles en mye lavere CO2-avgift enn ordinær CO2-avgift i øvrige sektorer. Dette har delvis vært begrunnet i at petroleumssektoren også betaler kvotepris for sine utslipp. Det tar imidlertid ikke høyde for at oljeselskapene får gratis kvoter av EU. Den reelle utslippskostnaden til petroleumssektoren er også mye mindre enn i øvrige sektorer fordi de kan fradragsføre både CO2-avgift og kvotekjøp i særskatten.

Oljeselskapene kan også slippe å betale miljøavgifter, så lenge de elektrifiserer sokkelen. Det gjør at de ivrer etter å hente kraft fra land, men dette gir mindre kraft til annen type elektrifisering. Dagens miljøgifter tar heller ikke hensyn til at størsteparten av utslippene fra olje og gass, kommer ikke fra produksjon, men fra forbrenning. Derfor må vi endre insentivene også for eksisterende produksjon.

Vi vil blant annet ha en omstillingsavgift som på marginen vil kunne gjøre de minst lønnsomme feltene ulønnsomme å drifte videre, mens de mest lønnsomme feltene fortsatt vil være lønnsomme å drive. Det gir ikke mening at Norge skal fortsette å utvinne olje og gass som ikke er samfunnsøkonomisk lønnsom.

Likevel er det viktigste vi kan gjøre å sette politiske grenser for oljeaktiviteten i Norge, blant annet ved å stanse oljeleting.

Denne omstillingen vil være krevende for mange av de som jobber innenfor olje og gass i Norge. Derfor må dette planlegges på en god måte. SV mener vi må ha på plass en nasjonal omstillingsplan. SV mener den må utarbeides i samarbeid med partene i arbeidslivet.

De neste fire årene vil SV:

- stanse all leting etter olje og gass, ikke åpne for nye petroleumstillatelser og ingen bygging av ny infrastruktur
- innføre varig petroleumsfrie områder, forankret i forvaltningsplanene, i særskilt sårbare områder. Dette inkluderer blant annet områder utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja, ved Jan Mayen, Iskantsonen, Trænarevet, Skagerrak, polarfronten, Iverryggen og på Møre-feltene
- iverksette en nasjonal omstillingsplan for oljevirkksomheten i samarbeid med partene i arbeidslivet
- at Norge tar en lederrolle internasjonalt for å begrense videre utbygging av olje og gass og melder inn en plan for utfasing av norsk petroleumsvirkksomhet i de internasjonale klimaforhandlingene
- endre skatteregimet på norsk sokkel så det ikke er mer attraktivt å investere i petroleumsnæringen enn i andre næringer
- øke CO2-avgiften for oljeselskapene
- innføre en elavgift som gjør det mer lønnsomt å elektrifisere direkte med havvind fremfor kjøp av kraft fra land
- innføre en omstillingsavgift for å sørge for at den minst lønnsomme olja blir liggende i bakken

Vi må investere i den framtiden vi ønsker oss

Vil vi ha et grønt næringsliv må vi styre samfunnet i retning av det. Det er mange måter å gjøre det på, men det krever at vi tar i bruk tydelige politiske virkemidler. Sitter vi og venter på at markedskreftene skal gjøre jobben for oss, og tror at lavere skatter er veien til et grønt og fremtidsorientert næringsliv, vil vi vente forgjeves. Er du en person som vil investere i noe så er risikoen som regel lavere dersom du velger noe som allerede finnes. Innenfor de bransjene vi allerede har, finner man folk til å gjøre jobben, eksisterende infrastruktur og eksisterende etterspørsel. Vil du bygge noe nytt må du få alt dette på plass. Vil du endre en bransje radikalt gjelder ofte det samme. Skattelett løser ikke dette.

Det norske samfunnet kan komme til å betale dyrt dersom vi tror at skattelett skal gi oss omstillingen vi trenger. Store deler av norsk næringsliv sitter fremdeles fast i det fossile. Samtidig er verden på vei et annet sted. Innen 2050 må de fleste utslippene av klimagasser være fjernet for godt dersom vi og de fleste landene vi handler med skal gi sitt bidrag til å oppfylle Parisavtalen. Det betyr at vi må legge om politikken i dag for å ha et norsk næringsliv som leverer varer andre vil ha også i fremtiden.

SV vil satse på norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder. Fastlandsindustrien i Norge leverer varer som er viktige innsatsfaktorer i grønne verdikjeder. Industrien er derfor viktig også av geopolitiske hensyn. Teknologien for å redusere utslipp er kjent, men ikke alltid lønnsom å ta i bruk. Samtidig vil vi bygge ny eksportrettet industri som er utslippsfri og produserer klimateknologi for fremtiden.

I forhandlinger med regjeringen har SV de fire siste årene fått en rekke gjennomslag for å satse på nye, grønne næringer. Vi har blant annet sørget for en satsing på 5 milliarder til grønne næringer og satt forpliktelser på CO2-ordningen som vil sikre milliarder av kroner til klimatiltak. Dette viser at politisk endring er mulig, men det er behov for en my større, og mer langsiktig satsing framover.

SV vil satse stort, men også stille krav til de grønne næringene. Samfunnskontrakten må være at vi ved hjelp av offentlige midler bygger opp trygge og gode arbeidsplasser i klimavennlige næringer. Når vi bruker fellesskapets midler til å bygge et grønt næringsliv må fellesskapet også få sin andel av verdiskapingen. Dette kan gjøres gjennom statlig eierskap, kontraktsfestede avtaler, grunnrentebeskatning eller andre mekanismer.

Vi vil også investere i at Norge skal lage mer av maten vi spiser selv, og at maten skal lages på en så natur- og klimavennlig måte som mulig. Det vil gjøre oss mer robuste i møte med tiden vi er på vei inn i. Dette skjer heller ikke av seg selv, men krever politiske partier som tar ansvar for å bygge landet grønt.

De neste fire årene vil SV:

- bruke statens økonomiske muskler til å bygge nye grønne industrier og næringskjeder i hele landet, samtidig som staten sikrer eierskap og fortjeneste fra nøkkelindustrier som er en del av klimasatsingen
- at alle offentlige innkjøp skal bidra til grønn omstilling
- etablere Norges grønne investeringsfond ved å slå sammen Investinor og Nysnø og oppkapitalisere fondet til å bli en reell kraft for grønn industri og gründervirksomhet i Norge
- bygge ut flytende havvind gjennom å bruke elektrifiseringen av eksisterende felt på sokkelen til, og sørge for at oljeselskapene bidrar mer til finansieringen av hele havvindutbyggingen enn i dag
- etablere en industri for å fange CO2 fra store og små anlegg. At staten støtter utslippskutt fra store punktutslipp i industrien og utvikler nødvendig infrastruktur for å få fanget CO2 fra store og små anlegg i Norge, ved å etablere en melkerute for karbonfangst- og lagring langs hele norskekysten
- legge til rette for en mer sirkulær industri ved å sørge for at mer industri- og næringsvirksomhet blir samlokalisert i industri- og næringsparker og stille krav til ombruk av materialer og bruk av spillvarme i industriprosesser
- bruke offentlige anskaffelser til å skape et marked for grønne produkter innen bygg og anlegg, skipsfart og norsk matproduksjon for å gjøre det lønnsomt å investere i grønne løsninger
- lansere en Nord-Norgeplan, der grønn næringssatsing blir et ledd i å snu befolkningsnedgang

2.

Vi skal gjøre Norge mer rettferdig på veien til nullutslippssamfunnet

Ingen skal falle utenfor det grønne samfunnsprosjektet. Klimapolitikken kan ikke løse alt, men den må gi oss både rask omstilling og bidra til omfordeling. Først da sikrer vi en rettferdig omstilling som vil ha legitimitet i befolkningen.

Nullutslippssamfunnet skal gi oss et mer, ikke mindre, rettferdig Norge. Den viktigste ressursen i den grønne omstillingen er menneskene.

Derfor må vi:

- gjennomføre et grønt folkeløfte: vi skal kutte klimagassutslipp uten å kutte i velferd, og forskjellene skal ikke øke. Klimatiltak skal være omfordelende der det er mulig
- omstille norsk økonomi på en måte som styrker, heller enn svekker, organiseringen i arbeidslivet
- gjøre demokratiet vårt sterkere i nullutslippssamfunnet vi bygger ved å involvere og lytte til folk i klimapolitikken og sikre lokal forankring
- gjennomføre en grønn matomstilling som setter bonden i sentrum og gir folk tilgang på kortreist mat til en fornuftig pris og til det beste for dyr og natur

Vi kutter utslipp og deler godene

Skatte- og avgiftssystemet vårt er et av de beste verktøyene vi har for å få til en grønn omstilling. Gjennom å gi økonomiske insentiver til å velge grønt, hjelper vi folk, selskaper og myndigheter til å ta gode og bærekraftige valg som også lønner seg.

SV vil vri skatte- og avgiftssystemet i grønn og sirkulær retning, slik at klimagassutslipp og naturinngrep koster mer, forbruket reduseres og blir mer sirkulært, mens de grønne løsningene koster mindre og er mer lønnsomme.

Vi vil kombinere grønn omstilling med bedre barnehager, billigere tannhelse og lavere leiepriser.

CO2-avgiften er i dag ikke høy nok til å få på plass de endringene vi trenger. Samtidig er det lurt at vi i dag har satt et høyt nivå på CO2-avgiften fram i tid. Forskning viser at mange vil kutte utslipp allerede i dag, om de vet at kostnaden med å forurense vil øke framover i tid. Selv om det ikke gir mening å omstille seg i dag fordi prisen for å slippe ut CO2 er for lav, vet bedriftene at det tar tid å omstille

seg for å være klar den dagen avgiften er høy. Signaler om hva prisen vil være fram i tid gir også større forutsigbarhet. Samtidig er det viktig at samfunnet har tillit til at det faktisk kommer til å skje. Hvis ikke er det bedre å gamble på at politikerne ikke holder det de lover. Derfor er det viktig at vi forplikter oss til et høyt nivå, og ikke til lave ambisjoner i lang tid framover.

SV mener vi nå trenger en ny forpliktelse som strekker seg til 2035. En forpliktelse som er tilstrekkelig til at vi er i rute til å nå klimamålene i 2050.

Vanlige folk skal ikke komme dårligere ut selv om det blir dyrere å forurense. Løsningen er ikke å la være å omstille, men å gi vanlige folk minst like mye penger tilbake som økningen i CO2-avgift, gjennom overføringer og skattekutt. Derfor vil SV innføre en grønn folkebonus.

SVs grønne folkebonus innebærer at pengene vi henter inn fra økt CO2-avgift, skal betales ut igjen til alle med lave og gjennomsnittlige inntekter, sånn at vanlige folk ikke skal komme dårligere ut fordi vi må omstille. Det er også rettferdig, fordi vi vet at de med høyere inntekt bidrar mer til klimagassutslipp, og fordi det er med på å jevne ut forskjellene i samfunnet. Pengene kan gå ut enten gjennom et system for kontantutbetaling eller gjennom skatteseddelen. SV har i forhandlinger med regjeringen fått gjennom at det skal utredes hvordan en grønn folkebonus kan gjennomføres. Dette gir det nødvendige grunnlaget for å innføre folkebonusen.

Til sammen vil økt CO2-avgift og grønn folkebonus gi et kraftfullt verktøy for rettferdig omstilling.

De neste fire årene vil SV:

- at den økonomiske politikken og statsbudsjettene skal styres etter Parisavtalens mål om maksimalt 1,5 graders oppvarming og stimulere til utslippskutt
- innføre en grønn folkebonus: CO2avgiften skal opp, men staten skal ikke tjene på klimapolitikk. Inntektene skal brukes til å betale tilbake til folk med lav og vanlige inntekter og bidra til utslippskutt i sektorer som trenger hjelp til omstilling
- utrede en progressiv flypassasjeravgift som øker desto flere flyvninger man tar i året. Nødvendige flyvninger på kortbanenettet og mellom Nord- og Sør-Norge skal skjermes. Inntektene skal øremerkes oppgradering av jernbanen

Kompetanse til å bygge nullutslippssamfunnet

Det er hendene og hodene i samfunnet vårt som gjør jobbene som omstiller oss til et grønnere og mer rettferdig samfunn. Den omstillingen vi skal gjennom vil bety at mange vil skifte jobb eller endre måte å jobbe på. Det er ikke nødvendigvis slik at de vil skifte til helt andre felt, men nullutslippssamfunnet vil stille krav til at mange trenger ny eller annerledes kompetanse. Den grønne omstillingen vil potensielt gi store endringer når olje- og gass skal fases ut, og det må derfor satses på partsamarbeid for å løse kompetanseutfordringene. Derfor vil SV iverksette en nasjonal omstillingsplan for oljevirkksomheten i samarbeid med partene i arbeidslivet.

SV ser det som sitt ansvar å sikre at omstillingen til et nullutslippssamfunn ikke skaper et kompetansegap som gjør at folk ikke henger med i omstillingen. Målet må være at flest mulig kan gå tørrskodd fra en næring til en annen. Så langt har SV sørget for å få på plass både et pilotprosjekt for kompetansereform i industrien, og etablert økonomisk støtte til testfasiliteter og industrikompetanse for grønn teknologi i distriktene. Dette er eksempler på tiltak vi skal ha mye mer av, og som SV vil drive framfor.

Vi ha høye ambisjoner for arbeidet med å styrke kompetansen som trengs i et nullutslippssamfunn i tiden fremover, både i utdanningsløpet og i arbeidslivet. Vi må styrke jobbmuligheter for folk som ikke har formell kompetanse, og sørge for at folk i jobb kan videreutvikle kompetansen sin til å møte fremtidens behov.

Norge har teknologimiljøer i verdensklasse, høykompetent arbeidsstokk og en tillitskultur som gir et svært godt utgangspunkt for den grønne omstillingen. Forutsetningen er at vi

bruker disse fordelene klokt, og sørger for en rettferdig grønn omstilling på lag med partene i arbeidslivet - nasjonalt, regionalt og lokalt.

LO og NHO fikk i 2022 laget en rapport om kompetanse- og kunnskapsbehov i det grønne skiftet.¹ Den peker på behov for rekruttering til nye klimajobber i fire nye næringer (havvind, batteri, hydrogen og CCS), og omstilling til nye klimajobber i etablerte næringer (maritim sektor, skog, kraftsystem og ladeinfrastruktur, og bærekraftige bygg). I de nye verdikjedene er det et særlig stort behov for tekniske fagarbeidere og fagskoleutdannede, for ingeniører som kan drifte og utvikle nye prosesser og maskiner, og spisskompetanse innenfor aktuelle teknologier.

Kompetansereform i industrien var et viktig krav fra Fellesforbundet i frontfagsoppgjøret 2024, og SV fikk gjennomslag for å finansiere et pilotprosjekt for kompetansereform i budsjettforhandlingene 2025. Ordningen gir rett til å gjennomføre bransjerelevant etter- og videreutdanning med inntektssikring, inntil 75 timer per kalenderår.

For å løfte frem fagskolene sin rolle i grønn omstilling vil SV få på plass tilbud innenfor nøkkelteknologier vi trenger for grønn omstilling: for eksempel hydrogen, integrerte energisystemer og smart strøm, CCS, sirkulære byggemetoder. Dette kaller vi nullutslippsakademier. Dette er fagskolene selv godt i gang med allerede, for eksempel når det gjelder batteri (Fagskolen i Agder) og havvind (Fagskolen i Rogaland).

De neste fire årene vil SV:

- satse på kompetanse som en del av en nasjonal omstillingsplan for oljevirkksomheten i samarbeid med partene i arbeidslivet, for eksempel ved å styrke etter- og videreutdanning
- gjennomføre et historisk fagskoleløft for grønn omstilling - ved å etablere nullutslippsakademier innenfor nøkkelteknologier rundt om i landet, øke antall studieplasser ved norske fagskoler, sikre mer rettferdig og forutsigbar finansiering og å gi fagskolene mulighet til å bygge seg opp som en selvstendig utdanningsvei
- øke lærlingtilskuddet slik at det kan bli flere læreplasser i privat sektor, og øremerke midler til flere lærlinger i det offentlige
- innføre tiltak som motvirker det kjønnsdelte arbeidsmarkedet i yrkesutdanningene
- videreføre og styrke treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling om grønn omstilling
- etablere en langtidsplan for livslang læring i samarbeid med partene i arbeidslivet for å sikre kompetanse for grønn omstilling



Demokratiet vårt skal bli sterkere i nullutslipps-samfunnet vi bygger

Demokratisk forankring av politikken er avgjørende for at vi lykkes med den omstillingen vi skal gjennom. Da må folk i enda større grad få bidra til å forme omstillingen. Det må være åpenhet og offentlig debatt om den politikken som føres. Vi trenger derfor flere verktøy for å sikre involvering og demokratisk legitimitet til de valgene som tas.

Det må bli mer åpenhet om klimapolitikken. I dag vinnes og tapes alt for mange klimakamper bak lukkede dører gjennom diskusjoner mellom ulike departementer som drar i ulike retninger. Det gir risiko for at mål og tiltak som folkevalgte setter seg blir stanset av byråkrati. Riksrevisjonen har fremhevet dette som et viktig problem som begrenser framgang i klimapolitikken. Klimautvalget 2050 pekte også på at det er for lite systematikk i oppfølgingen av klimamålene. Dette skyldes i stor grad at norsk forvaltning er veldig silopreget, og at sektorhensyn ofte trumfer tverrgående hensyn som natur og klima. SV mener Norge trenger et omstillingsdepartement som slår klima- og energipolitikken sammen, samtidig som olje og gasspolitikken flyttes til det som i dag er Næringsdepartementet. I Norge bruker vi ikke olje- og gassen vi produserer selv, men vi eksporterer den til andre land. Derfor er olje og gass en eksportnæring for Norge på lik linje med fiskeri og havbruk, og det er naturlig at politikken forvaltes av Næringsdepartementet.

Vi må også få mer forutsigbarhet og troverdighet i omstillingen. Det er viktig for bedrifter som skal investere og ungdom som skal velge seg en utdanning. Vi må gi både folk og bedrifter tro på at høye målsetninger faktisk følges opp av

konkret politikk. Det kan være effektivt å melde at det skal innføres forbud eller påbud i god nok tid til at folk og bedrifter rekker å omstille seg, men dersom myndighetene senere trekker seg fra ambisjoner går det utover troverdigheten til politikken. Framover må det politiske lederskapet også tørre å stå fast ved krevende beslutninger.

Her har partiene på Stortinget det tyngste ansvaret, men vi trenger også sterkere styringsverktøy som sikrer at politikken følges opp av forvaltningen og faktisk blir noe av. Vi må derfor forsterke styringsverktøyene som kan hjelpe oss å nå målene våre og gi en så forutsigbar og effektiv omstillingsprosess som mulig.

Norge har et sterkt representativt demokrati, det vil si at befolkningen stemmer ved valg og blir representert av politiske partier som effektivt omgjør stemmer til praktisk politikk. På veien mot nullutslippssamfunnet bør vi styrke demokratiet vårt ytterligere ved å også ta i bruk elementer fra det som i forskningen kalles deltakende demokrati hvor folk involveres mer direkte i politikkutformingen, for eksempel gjennom folkepaneler.



De neste fire årene vil SV:

- Opprette et omstillingsdepartement, med helhetlig ansvar for reduksjon i klimagassutslipp, natur- og arealinngrep, fornybar energi og grønn næringsutvikling.
- Sikre åpenhet og troverdighet ved å lage og gjennomføre en nasjonal forpliktende klima- og energiplan for kutt i alle sektorer, også de kvotepliktige, med utslippsmål og utslippsbudsjett for hver enkelt utslippssektor i Norge.
- Tydeliggjøre kommunene og fylkeskommunenes ansvar og rolle i en rettferdig grønn omstilling.
- Sikre lokal forankring og mobilisere folk i klimakampen ved å styrke kommunenes og fylkenes mulighet til å kutte klimagassutslipp gjennom støtteordninger som Klimasats.
- Ta i bruk folkepaneler for å åpne for nye former for medvirkning i klimapolitikken.

3.

Ha nok utslippsfri kraft til å bygge Norge grønt

Vi klarer ikke bli et nullutslippssamfunn uten at vi har kraft nok til å gjøre jobben.

Derfor må vi:

- Ta demokratisk kontroll over krafta
- Bygge ut ny fornybar energi
- Satse på energieffektivisering og fleksibelt kraftforbruk

Demokratisk kontroll over krafta

Norge har et godt utgangspunkt for det rettferdige grønne skiftet, men det forutsetter at vi tar demokratisk kontroll over vår viktigste strategiske ressurs i stedet for å la markedskreftene påtvinge oss import av høye og uforutsigbare priser. Norge skal ha energisamarbeid og kraftutveksling med våre naboland, men ikke i form av overnasjonal markedstvang. Framover blir det avgjørende å prioritere hvem krafta skal komme til gode.

SVs mål er å ta krafta tilbake til demokratisk kontroll. Fornybar kraft skal være et fellesgode og en strategisk ressurs for å bygge samfunn og industri, ikke en markedsvare som selges til høystbydende og gir superprofitt til børsmeklere og unyttige strømsalgselskaper. Denne planen viser derfor til ulike grep som skal sørge for mer demokratisk styring, mindre marked, og rimeligere og mer stabile priser for husholdninger og industri i hele Norge.

De neste fire årene vil SV:

- Opprette et statlig foretak for kjøp og salg av strøm. Foretaket skal ha anledning til å kjøpe strøm direkte fra produsenter og spotmarkedet, og tilby langsiktige og forutsigbare avtaler til husholdningene, industrien og øvrig næringsliv til en rimelig pris over hele landet.
- Prioritere kraft til næringsliv som kutter klimagassutslipp og sikrer eksisterende arbeidsplasser.
- Ikke bygge nye utenlandskabler til kontinentet og reforhandle avtalene om utenlandskablene med Tyskland og Storbritannia med mål om å redusere prissmitten.
- Si nei til EUs fjerde energimarkedspakke og fornybardirektivet, og melde Norge ut av EUs energiunion og energibyrådet ACER. SV vil innføre de enkelttiltakene i energimarkedspakken som fremmer klima og miljø uten å avgi suverenitet.

- Utarbeide en helhetlig energi- og klimaplan som ser næringslivets og samfunnets forventede energibehov, energieffektivisering og behovet for ulike former for ny energiproduksjon i sammenheng med norsk klimapolitikk. Planen skal tydeliggjøre behovet både på nasjonalt og regionalt nivå.

Bygge ut ny fornybar energi

Norge har en lang historie med utbygging av fornybar energi og har en nesten fossilfri kraftproduksjon på land. Krav til offentlig eierskap og skattlegging har gjort at overskuddet kommer oss alle til gode.

For SV er det sentralt at omstillingen til fornybar energi ikke skal gå ut over naturmangfold og reinbeiteområder. Vi vil prioritere kraftutbygging som gir mest

mulig ren energi med minst mulig inngrep. Det betyr at vi vil satse på omfattende energieffektivisering, samtidig som vi øker produksjonen av fornybar energi. I første rekke skal det skje gjennom oppgradering av vannkrafta, solkraft, og at oljeselskapene finansierer flytende havvind til elektrifisering av sokkelen.

Vannkraft

Vannkrafta er bærebjelken for fornybar energiproduksjon i Norge, og har skjedd med til dels store inngrep. Det er en av de mer effektive energiformene vi har, og strømproduksjonen kan reguleres etter behov, i motsetning til de andre fornybare kildene. SV vil oppgradere og utvide eksisterende vannkraftverk der det ikke gir betydelig negative konsekvenser for naturen i og rundt vassdraget.

Samtidig vil vi stå opp mot angrepene på de verna vassdragene. Norske vassdrag er i utgangspunktet vernet kun mot storskala energiproduksjon. Det har i senere tid vært et unntak for vernet hvis man kunne begrunne det i flomvernet. Støre-regjeringen, sammen med Sp, Frp og Høyre, uthulet dette vernet betraktelig i flom- og skredmeldingen som ble behandlet i Stortinget våren 2025. Her ble det slått fast at vernet kan ses bort fra hvis det er vesentlige samfunnsmessige forhold som taler for utbyggingen. Dette går mye lengre enn kun flom. I realiteten kan dette brukes som et argument for absolutt alle utbygginger i verna vassdrag.

Vassdragsnaturen i Norge er mangfoldig og unik i europeisk sammenheng. Takket være politisk vilje til å prioritere naturvern i en tid med stor kraftutbygging har vi klart å beholde denne unike naturarven. Framsynte politikere på 1970-tallet så behovet for en helhetlig plan for den videre vassdragsutbyggingen som forutsatte at naturverdier ble sikret gjennom varig vern av utvalgte elver. Disse elvene er juvelene i norsk vassdragsnatur. De er utvalgt for å bevare et varig og representativt utsnitt av Norges vassdragsnatur. De vernede vassdragene rommer et unikt biologisk mangfold og er hjem for mange truede arter som villaksen, elvemuslingen og fossekallen.

SV er sterkt kritisk til gjentagende forsøk på å så tvil om hva varig vern betyr, og forslag om å liberalisere dagens regelverk. Folk må kunne stole på at den naturen som er vernet, forblir vernet og ivaretatt for framtidige generasjoner. Urørte norske vassdrag trenger et forsterket verneregime snarere enn et svekket et.

Solenergi

Norge trenger mye kraft til klimaomstillingen og ny verdiskaping i årene fremover, og solkraft kan realiseres raskt og som oftest konfliktfritt.

Solkraft gjør det mulig for eiere av boliger, yrkesbygg og landbruk å bli kraftprodusenter, først og fremst for å dekke eget behov – men også for å tilby overskuddsstrøm for salg. Lokal solkraftproduksjon på bygg vil, sammen med lagring og deling, legge til rette for sluttbrukernes deltakelse og bidrag i det grønne skiftet.

Best forutsetninger for lønnsomme solkraftanlegg i bygg er på store takflater, som boligblokker og store yrkesbygg, og hvor den største andelen av egenprodusert solkraft går til eget forbruk. Mange velger å bruke store private midler på å investere i solceller. Det er viktig

Flytende havvind

Flytende havvind kan gi store muligheter for energiproduksjon og et nytt norsk industrieventyr. SV mener det haster å komme i gang med å gi norsk leverandørindustri oppdrag innen havvind for å omstille seg vekk fra olje og gass. I forhandlingene om revidert statsbudsjett for 2024 fikk SV derfor gjennomslag for en industriell milepæl for å få fortgang i havvind-utbyggingen. Avtalen som SV fikk på plass sikrer 35 milliarder kroner til utbygging av flytende havvind, og utlysningen kom i mai 2025.

Havvind vil være en avgjørende fornybar bidragsyter til norsk kraftbalanse i fremtiden. I utbyggingen av havvindparker er det viktig å stille strenge krav som tar hensyn til både artsmangfoldet i havet og andre næringer, spesielt kystfisket. SV ønsker at energiproduksjonen til havs skal skje med flytende havvind, ikke bunnfast.

at folk sikres mest mulig stabile vilkår og forutsigbarhet hvis man ønsker at boligeiere skal fortsette å investere i egenproduksjon.

Det er i dag flere regulatoriske problemer knyttet til solkraft. En rekke av disse har SV fremmet forslag på og fått gjennomslag for i løpet av den siste fireårsperioden, inkludert en delingsordning for solenergi slik at en solkraftprodusent kan dele produksjonen med bygg i tilknytning til produksjonen, og dermed slippe å betale nettleie og moms på denne produksjonen, bestemt at kommunene fra 1. juli 2025 selv kan behandle solkraftanlegg opp til 10 MW, og at disse ikke trenger konsesjon og foreslått henteplikt for tilknytning av ny produksjon, slik som solkraft, til nett opp til og med 22 kV.

Vi vil også stille krav om at mest mulig av leveransene tilknyttet utbygging og drift skal gjennomføres av norske aktører. Samtidig må vi sikre at en vesentlig del av inntektene fra havvind tilfaller fellesskapet, gjennom beskatning og direkte eierskap.

SV har fått store gjennomslag i havvindpolitikken, inkludert et støtteprogram på 35 mrd., men jobben er ikke ferdig.

Energieffektivisering

Energieffektivisering er et av de raskeste og mest kostnadseffektive tiltakene for å redusere klimagassutslipp. I tillegg frigir det store mengder strøm uten konflikt og uten naturinngrep. Et godt gammeldags kinderegg!

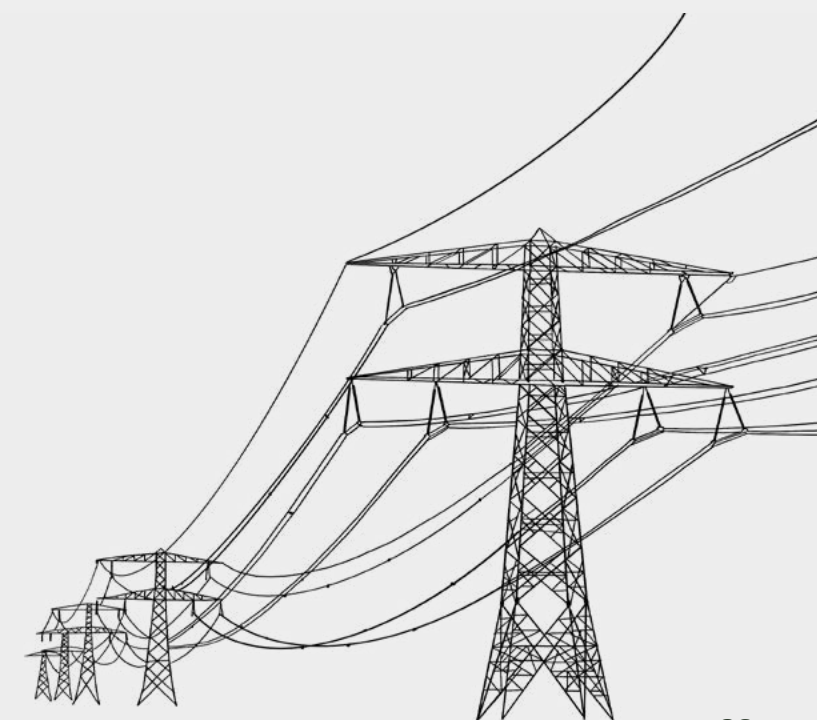
Den mest miljøvennlige energien er nemlig den som ikke brukes. Gevinstene med energieffektivisering er store. Klarer vi å redusere energibruken, kutter vi utslipp og reduserer behovet for å bygge ny kraft og nytt nett. SV vil gjøre energieffektivisering til en sentral del av energipolitikken, og mener det trengs en stor satsing for å få privatpersoner, bedrifter og det offentlige til å bruke energi smartere.

Til tross for at energieffektivisering både er miljøvennlig og frigir ny energi uten konflikt og direkte naturinngrep, har innsatsen for energieffektivisering vært svak over år.

Norge har et nasjonalt mål om å forbedre energiintensiteten i fastlandsøkonomien med 30 prosent fra 2015 til 2030, jf. Meld. St. 25 (2015–2016). Ap/Sp-

regjeringen la frem en handlingsplan for energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi i oktober 2023, som blant annet skulle styrke innsatsen for å nå dette målet. Planen ble ikke lagt frem for Stortinget. Den ble omtalt som «kraftløs» av bl.a. NHO byggenæringen. Planen foreslo kun å utrede konsekvensene av et mål om 10 TWh redusert strømforbruk i hele bygningsmassen fra 2015 til 2030, selv om Energikommisjonen har anbefalt innføring av et slikt mål. SV mener vi som et minimum må sørge for å nå våre egne, nasjonale mål.

I dag finnes det støtteordninger for energieffektivisering, men det er de med høyest inntekt som i størst grad nyttiggjør seg av støtteordningen fordi det er nødvendig å finansiere en stor andel av tiltaket selv. Det er derfor nødvendig å se på om også disse midlene kan ha en bedre fordeling, og nå ut til de boligene som er aller minst energieffektive i dag. Dersom strømprisene på sikt øker, vil husholdninger med lav inntekt rammes uforholdsmessig hardt. Derfor bør disse husholdningene få hjelp til å redusere strømforbruket.



Mange tusen arbeidstakere er sysselsatt i små- og mellomstore bedrifter over hele landet som leverer varmepumper, solenergisystemer og andre tiltak for energieffektivisering. Dette er viktige arbeidsplasser i mange lokalsamfunn. En offensiv satsing på energieffektivisering vil sikre eksisterende jobber, og gi muligheter for nye arbeidsplasser i disse bedriftene. Når sysselsetting hos utførende bedrifter øker med ett årsverk i disse bransjene, øker sysselsettingen med to årsverk i resten av verdikjeden.

Miljøstiftelsen Zeros rapport «Slik kutter vi energibruken i bygg» fra 2017 viser at dersom man sparer 10 TWh i bygg vil det kunne gi en samfunnsøkonomisk gevinst på 80–90 mrd. norske kroner og skape mer enn 10 000 nye, varige arbeidsplasser.

For å begrense nye naturinngrep og redusere behovet for ny produksjon mest mulig, må vi utnytte den kraftproduksjon og nettinfrastrukturen vi allerede har best mulig. Det betyr at vi må bli strengere på hvordan vi prioriterer krafta vår, og vi må utnytte mulighetene i mer fleksibelt forbruk. Fleksibelt forbruk innebærer å tilpasse energibruken til perioder med mindre etterspørsel etter strøm. Fleksibelt forbruk må derfor bli enklere og mer lønnsomt – både for husholdninger, bedrifter og industri.

Potensialet for reduksjon og mer effektiv energibruk er særlig stort i bygg, industri og transport.

Potensialet i bygg

Boliger, kontorbygg og forskjellige næringsbygg står for nærmere halvparten av det årlige strømforbruket i Norge, ifølge NVE. Rundt 80 prosent av strømforbruket i bygninger går til oppvarming av rom og varmtvann.³ Privatboliger utgjør det desidert største energiforbruket i bygg, og ligger på omlag 45 TWh i året.⁴

Energieffektivisering av byggsektoren består av lite kontroversielle og ofte lønnsomme tiltak, som (etter)isolering og varmepumper. Tiltakene kan likevel være kostbare på kort sikt, selv om besparelsen i strømkostnader gjør det lønnsomt. For lavinnteksthusholdninger vil derfor støtte til denne typen tiltak være viktig.

I leieboliger er det få insentiver til å gjennomføre tiltak fordi eieren betaler for investeringen, mens det er leietakeren som får gevinsten i form av lavere strømutgifter. Dette gjør at det er vanskeligere å få gjennomført tiltak i boliger som stort sett leies ut, særlig siden utleier kan lempe kostnaden over på leietaker. Dette er et viktig problem å få bukt med siden det ofte er de med dårligere råd som er i leiemarkedet. Gjennomfører vi kun energieffektiviseringstiltak for de som eier så vil slike tiltak bli negativt omfordelende. Dette er grunnen til at SV har prioritert å få på plass ordninger for borettslag og sameier.

De fleste bygningene som står i 2050 er allerede bygget. Derfor betyr det også mye hva vi gjør for å oppgradere og rehabilitere eksisterende bygg. Både plan- og bygningsloven og de tekniske kravene til byggkvalitet er i dag i stor grad utformet med tanke på nye bygg, og Klimautvalget anbefaler derfor at virkemidlene justeres til å gjøre drift og vedlikehold av eksisterende bygg mer energieffektiv og sirkulær.⁶

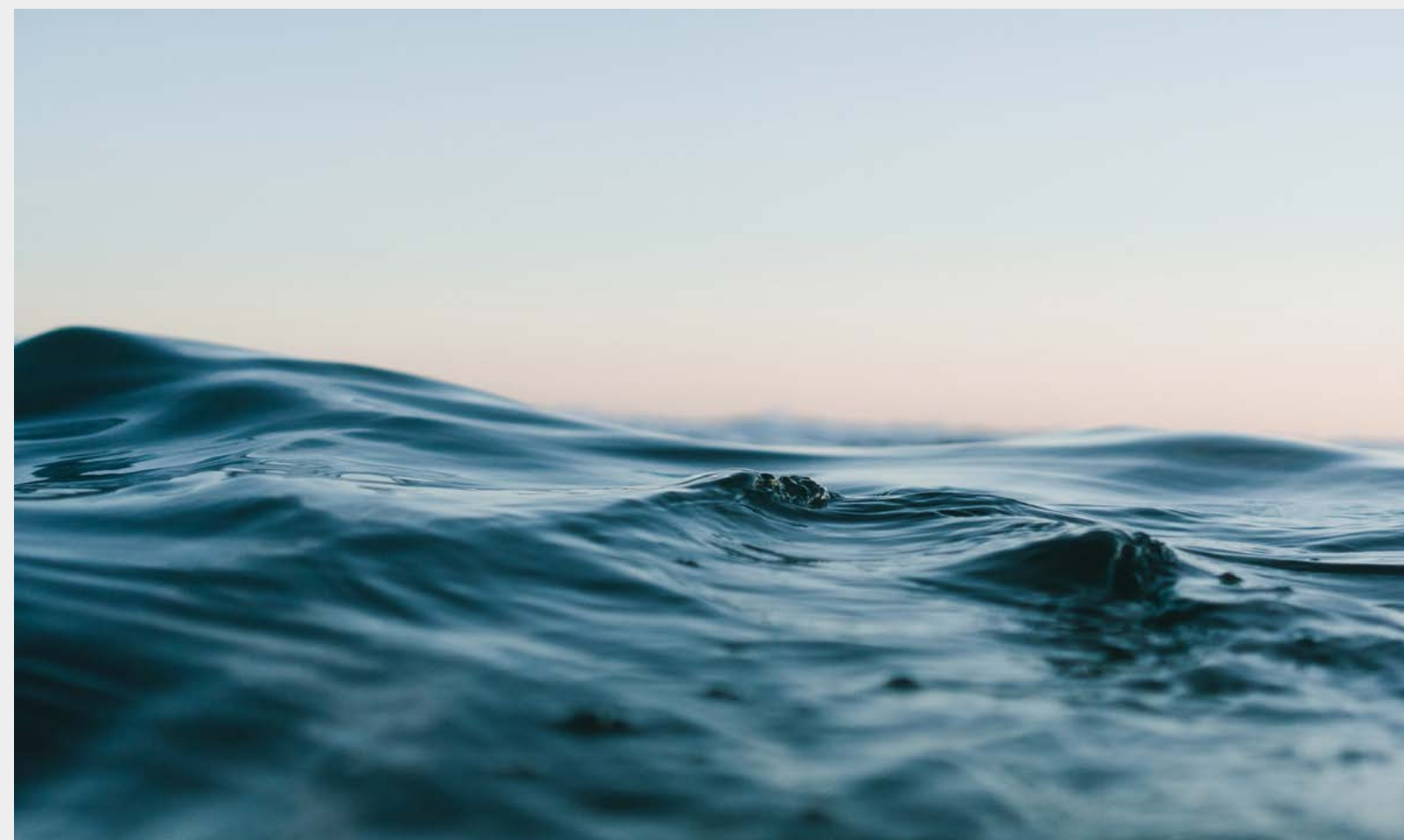
Et viktig virkemiddel er byggteknisk forskrift, men som på mange områder i dag er mest rettet mot nybygg. Det offentlige er en stor leieaktør i markedet. Hvis det offentlige stiller krav om energieffektivitet i sine leiekontrakter, vil dette bidra til å justere utleiemarkedet til kontorbygg og bidra til energieffektivisering. I tillegg må det offentlige utnytte sin posisjon som byggherre til å dytte framover utviklingen

av energinøytrale bygg og bygg som produserer mer energi enn det forbruker. Dette er mulig å gjennomføre i dag, og gjør at behovet for mer nettutbygging reduseres betraktelig.

Potensialet i industrien

Industrien kan spare energi ved mer effektive produksjonsprosesser, eller gjennom økt utnyttelse av overskuddsvarme (spillvarme). Kraftkrevende industri har over år jobbet med å effektivisere prosessene sine, og en rapport laget av Oslo Economics (2022) har pekt på at potensialet for ytterligere energieffektivisering gjennom prosessforbedringer i kraftintensiv industri er begrenset med dagens teknologi. Potensialet for bedre utnyttelse av spillvarme er imidlertid stort. Det tekniske potensialet i industrien anslås å være ca. 20 TWh, hvorav halvparten er spillvarme fra ferro- og aluminiumsindustrien.⁷

Overskuddsvarme fra industrien brukes på flere måter. Den største barrieren mot å øke utnyttelsen av overskuddsvarme er mangel på brukere av strømmen (såkalt avtakere). Samlokalisering av ulike typer industri er et grep for å gjøre det enklere å utnytte spillvarmen. Fjernvarmeanlegg kan også distribuere overskuddsvarme fra ulike virksomheter til aktuelle avtakere. Dette bør være et krav i etablering og oppgradering industribygg, at man har en helhetlig bruk av kraftforbruket. Det er unødvendig å bruke store ressurser på å produsere varme, uten å ha noen som kan benytte varmen i etterkant. Dette gjelder særlig datasentre som produserer svært mye varme som et biprodukt. En helhetlig ressursutnyttelse er essensielt for å få et mer effektivt energisystem.



De neste fire årene vil SV:

- Prioritere flytende havvind, solkraft, småskala vindkraft på industrialiserte områder og nye fornybarteknologier. Det eksisterer store områder med grå arealer som kan benyttes til kraftproduksjon uten at nye naturinngrep er nødvendig.
- Fornybar energi skal ikke bygges ut når det er i konflikt med samers rettigheter
- At alle nye og eksisterende statlige bygg må ta i bruk solkraft, med mindre helt spesielle hensyn står i veien.
- Si nei til videre utbygging av storskala vindkraft på land og nei til bunnfaste vindkraftanlegg nær kysten.
- Styrke og breie ut satsingen på energieffektivisering gjennom utvidede støtteordninger og koordinert innsats for å oppskalere og gjøre sparing og effektivisering tilgjengelig for mange flere. Husholdninger med lavinntekt må sikres ekstra støtte.
- Sikre at hele landet har infrastruktur for transport av kraft som er nødvendig for å omstille til nullutslipp
- Lage en ny støtteordning gjennom Enova for å realisere det store potensialet for solceller på driftsbygninger i landbruket
- Sørge for 8 TWh solkraft i 2030 gjennom forenkling av regelverk og støtteordninger til produksjon av solkraft på grå arealer, på driftsbygninger i landbruket og etablere solcellepanel på alle større offentlige bygg.
- Stille krav til oljeselskapene om utbygging av havvind. Produksjonen av strøm fra havvind skal minst tilsvare forbruket fra elektrifiseringen av sokkelen, og olje- og gasselskapene må bidra til finansieringen.
- Lage en strategi for havneutvikling for havvind, som bl.a. vurderer behov for støtteordninger og offentlig-private samarbeid for å støtte utbygging av nødvendig infrastruktur som havner, sammenstillingsbaser etc. for at arbeidsplasser og ringvirkninger fra havvindutbygginger skjer i Norge.
- Sikre jevnlig utlysning av havvindarealer, og øke støtten til naturkartlegging av områder aktuelle for havvind. Kvalitative kriterier knyttet til klima, natur, sirkularitet, sameksistens og lokale ringvirkninger skal tillegges avgjørende vekt ved tildeling av arealer for havvind.



4.

Mer og bedre natur på grunn av klimaomstilling

Klimakrisa og naturkrisa er eksistensielle kriser – de må løses i sammenheng. Kjernen i dette er at vi bruker altfor mange ressurser, særlig i land som Norge. Det er fullt mulig å få til klimaomstillingen samtidig som vi bruker mindre energi, areal, og andre naturressurser. Men det avhenger av at vi ikke bare tenker teknologi, vi må også planlegge for lavere ressursbruk. Det høye forbruket vi har i Norge driver mye av ressursbruken både i Norge og i andre land.

Derfor må vi:

- Redusere bruken vår av energi, areal, og andre naturressurser, og stanse tapet av naturmangfold.
- Gjøre forbruket vårt mer sirkulært
- Bekjempe fast fashion og luksusforbruk

Et lavere ressursforbruk gir oss ikke lavere livskvalitet, tvert imot. De fleste i Norge verdsetter naturen høyt og ønsker seg en god naturtilstand. Et mer sirkulært forbruk hvor varer vi forbruker er av høyere kvalitet vil være til glede for mange. Et mer sirkulært forbruk vil heller ikke nødvendigvis bli dyrere, og skulle det bli det må vi møte det med politikk som virker utjevnende.

Redusere vårt forbruk av naturressurser

Miljøet til havs og på land er i endring og 1 million arter står i fare for å bli utrydda. Arealinngrep og global oppvarming er to av hovedårsakene til dette.

De viktigste årsakene til reduksjonen i inngrepsfri natur de siste 10-15 årene har vært bygging av veier, kraftledninger og ulike typer energianlegg. De siste fem årene har mellom 55 og 60 prosent av reduksjonen i inngrepsfri natur vært et resultat av energiutbygging. Av planlagte nye utbygginger i natur er hytter, energiproduksjon og veiprosjekter de

største. Mellom 2017 og 2022 ble det gjennomført 44 000 naturinngrep i Norge.

Naturmangfoldet har stor egenverdi og er avgjørende for matforsyning, næringsutvikling og andre økosystemtjenester. Tap av natur og reduksjon av naturmangfold truer vår eksistens. Naturmangfoldet har en egenverdi ved at det opprettholder økologisk stabilitet over tid. Virkningene av at mangfoldet blir brutt ned, er ofte uoversiktlige og kan gi uventa skader. Den største trusselen mot mangfoldet

er fremdeles menneskelige inngrep, ofte motivert av kortsiktig profitt. For å motvirke dette trenger vi en helhetlig politikk som setter naturverdier foran profittthensyn.

SVs mål er å styrke naturmangfoldet og sørge for at samfunnsutviklinga spiller på lag med naturen. Vi må følge opp Norges internasjonale forpliktelse til å stanse tap av naturmangfold, og sikre at 30 prosent av arealet til lands og til havs bevares og forvaltes i samsvar med FNs naturavtale. Folk må ha tilgang til å bruke naturen nært der de bor. Vi må også tilpasse oss framtidige klimaendringer og ekstremvær med naturbaserte løsninger, som flere grøntområder og åpne elveleier. I desember 2022 fikk verden en ambisiøs Naturavtale, som er en skikkelig seier for naturen. Naturavtalen er verdens svar på den globale naturkrisa. Den setter ambisiøse mål for hvordan vi skal håndtere og begrense denne innen 2030. Norge har sammen med 195 land undertegna avtalen, og er forpliktet til å følge den opp.

Noen av de viktigste målene som skal nås innen 2030, er at minst 30 prosent av alt areal på land, ferskvann, kyst og hav skal være effektivt bevart, at minst 30 prosent av forringede økosystemer skal restaureres, at alt areal er omfattet av deltakende og helhetlig arealplanlegging for å stanse tapet av natur, og at biologisk mangfold skal være integrert i all politikk og i alle planer og strategier for samtlige sektorer og forvaltningsnivåer.

Ap/Sp-regjeringa la i september 2024 frem naturmeldinga, som beskriver politikken som skal bidra til å nå nasjonale mål og de globale målene i naturavtalen. SV mener Norge ikke har fulgt opp våre forpliktelser. Naturmeldinga, som Ap/Sp-regjeringa pressa gjennom i Stortinget med hjelp av Fremskrittspartiet, er for svak. Den er i alt for stor grad prega av at vi skal utrede og vurdere framfor å peke på konkrete mål, virkemidler og handling for å nå disse. Vi må ha en langt mer offensiv politikk for naturen.





De neste fire årene vil SV:

- fortsette å blokkere gruvedrift på havbunnen, stanse tillatelser til leting etter og utvinning av mineraler på havbunnen og jobbe aktivt for et globalt forbud mot utvinning av mineraler på havbunnen
- lage en ny, nasjonal plan for naturrestaurering, der målet er å restaurere 30 prosent av ødelagte eller skadede naturområder langs kysten og til havs innen 2030 og hvor hver kommune får ressurser og ansvar
- opprette flere verneområder og utvide de eksisterende, slik at et representativt utvalg av norsk natur vernes. Naturtyper med stort naturmangfold og/eller stor betydning for karbonbinding skal prioriteres. Vernet skal være representativt for norsk natur
- innføre en statlig økonomisk belønningsordning for kommuner som tar vare på naturområder til fordel for nedbygging
- styrke både karbonlagring og naturmangfold i skog.
- forby dumping av gruveavfall i fjord, sjø og vann, stille krav om underjordsdrift der det er mulig, og krav om tilbakefylling og bruk av restmasser
- forby deponering av metaller og mineraler og stille strenge krav om resirkulering av disse
- Redde livet i Oslofjorden.

ombruk av materialer i industrien og byggenæringen. Industri må i mye større grad samlokaliseres. Det vil spare natur- og arealinngrep, men også legge til rette for at ulike aktører i større grad kan dele på ressursene.

SV har allerede fått på plass at det skal stilles krav til utnyttelse av

overskuddsvarme i industrien, datasenter og nye virksomheter. Vi vil stille krav om minst 10 prosent brukte byggematerialer i nye bygg, og krav til oppdrettsnæringen om oppsamling av avfall og spillfôr, slik at det kan utnyttes til energiproduksjon og innsatsfaktor i andre næringer.

De neste fire årene vil SV:

- gjøre det billigere og mer tilgjengelig å reparere og kjøpe brukt, blant annet gjennom momsritak.
- bekjempe fast fashion ved å få produsenter til å ta større ansvar for klima- og miljøeffekter i hele verdikjeden.
- få flere panteordninger
- styrke forbrukerrettigheter
- slutte å dele ut tilgang til å foredle naturressurser uten å stille krav til at foredlingen ikke bidrar til store miljødeleggelser slik det i dag gjøres i for stor grad innenfor oppdrett og gruvedrift.
- gjøre industrien og byggenæringen mer sirkulær ved å stille tydeligere krav, blant annet til klimaavtrykk fra materialbruk.



5.

Norge skal være fremst i verden mot et utslippsfritt transportsystem

Norge har vist vei for andre land i elbilpolitikken, og vi er langt på vei mot en utslippsfri transportsektor sammenlignet med andre land. Samtidig er transportsektoren fremdeles en kilde til store utslipp i Norge og vi bygger ned store mengder natur når vi bygger vei. SV vil at Norge skal vise vei mot et utslippsfritt transportsystem. Persontrafikken må bli utslippsfri, tungtrafikken må bli utslippsfri og Norge bør bli verdens første utslippsfrie sjønasjon. Her kan vi kutte store utslipp samtidig som vi bygger en konkurransefordel for Norges viktige maritime næring.

Det er fullt mulig, men det krever at vi begynner å prioritere mer i transportpolitikken. Vi kommer ikke i mål til et utslippsfritt transportsystem bare ved å elektrifisere transportmidlene våre. Gjør vi det på den måten vil transportsektoren kreve for mye kraft, og naturinngrepene fra for eksempel veiutbygging vil fremdeles være store. Vi må tenke annerledes om transportpolitikk framover.

Derfor må vi:

- unngå behovet for transport ved å planlegge politikk bedre.
- forandre transportvaner ved binde landet sammen med jernbane og bygge mindre motorvei
- forbedre transportformene ved å elektrifisere alt som kan elektrifiseres og ta i bruk andre utslippsfrie transportløsninger.



I transportpolitikken er det aller viktigst at vi faktisk begynner å planlegge for å prioritere et utslippsfritt og naturvennlig transportsystem. Vi må planlegge kompakte og trivelige byer. Arealpolitikken må bidra til å redusere transportbehovet og stimulere til fortetting, ivareta matjord og grøntareal, sikre universell utforming og fremme levende sentrum i byer og tettsteder.

SV vil få på plass et stort jernbaneløft. Utslippene fra elektrisk jernbane er nær null. Vi vil ruste opp dagens jernbane og utvide den for framtidens behov. Vi vil doble midlene til vedlikehold av jernbanen for å redusere vedlikeholdsetterslepet og få fortgang i elektrifiseringen av gjenstående jernbanestrekninger. Vi vil forkorte Bergensbanen i begge ender så man kan reise Oslo–Bergen på fire timer, bygge flere dobbeltspor og krysningsspor for å øke kapasiteten, redusere billettprisene på tog, øke antall sovevogner og soveplasser i

togene og forbedre togforbindelsene til utlandet. Det vil bidra til å gjøre fjerntog konkurransedyktig med flytrafikken. Vi vil bygge Nord-Norgebanen for å binde sammen hele landet med jernbane. Pengene kan blant annet hentes fra dagens motorveisatsinger.

Et bedre kollektivtilbud vil ikke bare kutte utslipp, men også spare areal, miljø og få bedre bomiljøer med mindre biltrafikk i byene. Det krever at vi satser på kollektivtransport og øker støtten til gang- og sykkelveier. Det skal lønne seg å velge kollektivt. SV vil gjøre det både lettere og rimeligere å reise kollektivt.

Vi må kutte i miljøfiendtlige motorveiprosjekter for å føre en klimaansvarlig politikk. Alt for lenge har norsk samferdselspolitikk handlet om å klippe snorer på nye motorveier – den tiden må være forbi. SV vil prioritere trygge og gode hverdagsveier foran miljøfiendtlige firefelts motorveier.

Det er også nødvendig å benytte midler til å ruste opp transporten i møte med mer ekstremvær. Dette krever tilstrekkelig vedlikehold av veier og jernbane for å gjøre infrastrukturen mer motstandsdyktig. Vi må sikre trygg ferdsel for myke trafikanter og sørge for en pålitelig og tilgjengelig kollektivtransport.

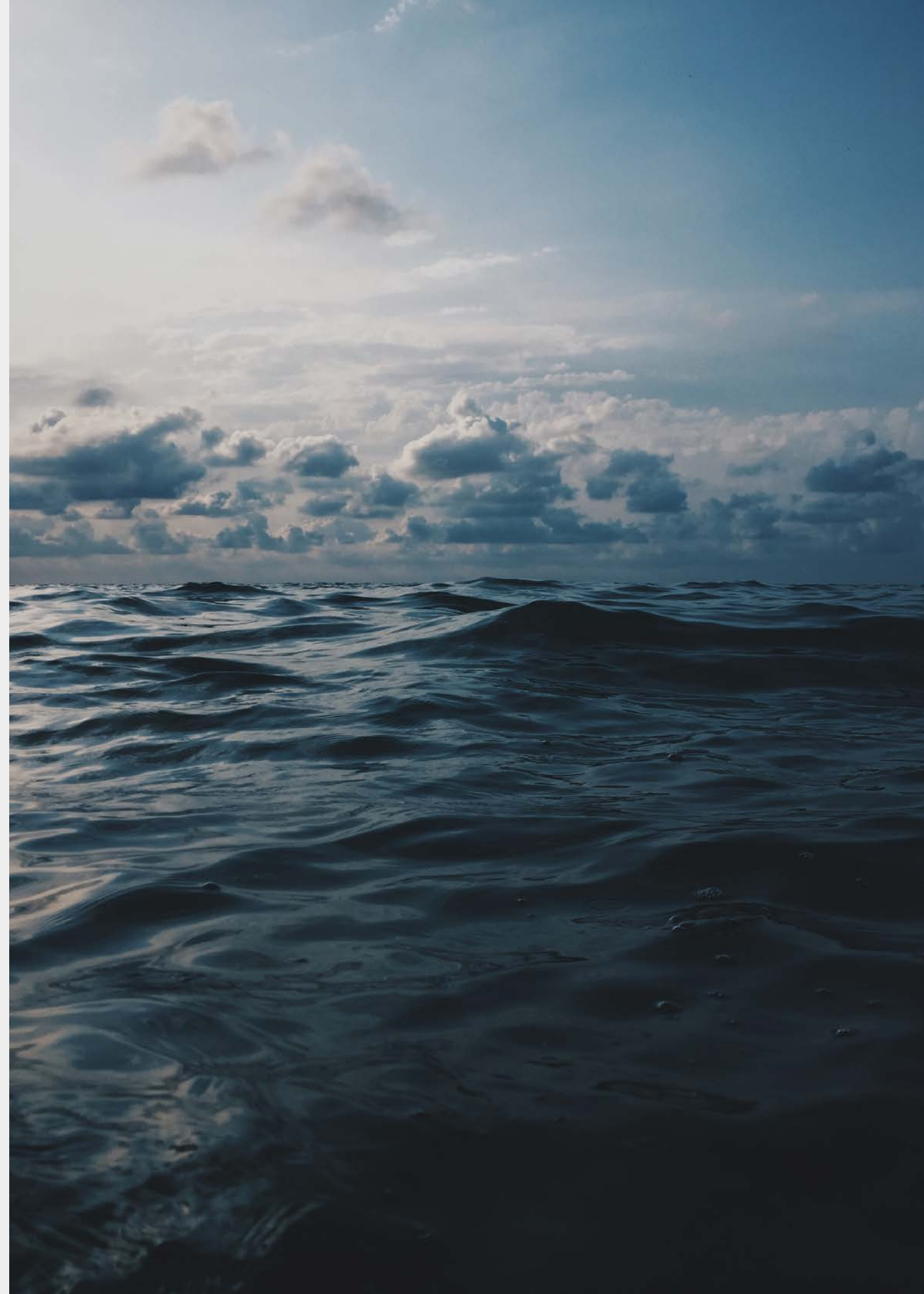
Nordmenn flyr mest i Europa. Samtidig gjelder ikke det den største andelen av Norges befolkning. Det er en liten gruppe som flyr ekstremt mye som trekker opp snittet. Den store andelen av trafikken går mellom de store byene i Sør-Norge, så forklaringen som går på at Norge er et langstrakt land med store behov for å fly, er i beste fall ikke hele historien. For turer fra Oslo til Trondheim, Bergen og Stavanger er det fullt mulig å bygge opp alternativene som gjør at folk vil fly

mindre. Mye av reisingen kan erstattes av digitale møter eller ved at både dag- og nattog blir et mer konkurransedyktig alternativ. Målet må være at vi skal fly minst mulig, og reneest mulig.

Alle transportmidler som kan, må elektrifiseres. Mye av suksessen i norsk elbilpolitikk har vært knyttet til avgifter. SV vil fortsette å bruke kjøpsavgiftene for nye biler slik at elbilen vinner over bensin- og dieselbilene i nybilsalget. Målet om utslippsfritt nybilsalg for personbil er nådd, men hele veitransporten i Norge må elektrifiseres, ikke bare nye personbiler. SV mener at økninger i kjøpsavgifter for elbil alltid må bli fulgt av en større økning for fossilbiler i same klasse.

De neste fire årene vil SV:

- gjennomføre et stort jernbaneløft som knytter Norge sammen – raskere, grønnere og bedre tilbud både nasjonalt og internasjonalt.
- kollektivsatsning i hele landet - 80 % statlig støtte til store prosjekter og mer hjelp til småbyene.
- innføre et rimelig nasjonalt ungdomskort for tog, buss og båt som gjelder for reiser i hele landet for alle under 20 år
- jobbe for å gjøre det norske havet utslippsfritt - innføre krav om utslippsfrie fartøy i havbaserte næringer som olje, gass og oppdrett, cruisevirksomhet og for Kystruten.
- gjøre Norge verdensledende på utslippsfri sjøtransport ved å øke støtten til omstilling av skipsfarten i Norge.
- sikre tilstrekkelig ladeinfrastruktur for hurtiglading over hele landet
- øke avgiftene på fossile biler, inkludert veibruksavgift, og gjøre det billigere med elvarebiler og brukte elbiler.
- stoppe miljøfiendtlige motorveier.





For de
mange, ikke
for de få